

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ. ЧАСТИНА 2. WEB-ПРОГРАМУВАННЯ: ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для студентів,
які навчаються за спеціальністю
151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»,
освітньо-професійною програмою
«Технічні та програмні засоби автоматизації»*

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2022

Проектування інформаційних систем. Частина 2. Web-програмування: Лабораторні роботи. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», освітньо-професійна програма «Технічні та програмні засоби автоматизації» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Д. О. Ковалюк. – Електронні текстові дані (1 файл: 1,2 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 46 с.

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол №3 від 01.12.2022 р.)
за поданням Вченої ради інженерно-хімічного факультету (протокол №9 від 26.09.2022 р.)*

Електронне мережне навчальне видання

ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ. ЧАСТИНА 2. WEB-ПРОГРАМУВАННЯ: ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ

Укладач: *Ковалюк Дмитро Олександрович*, канд. техн. наук, доцент

Відповідальний
редактор *Цапар Віталій Степанович*, канд. техн. наук, доцент

Рецензенти: *Гулієнко Сергій Валерійович*, канд. техн. наук, доцент

Посібник призначений для формування у студентів комплексу знань, умінь та досвіду, необхідних для створення програмного забезпечення комп'ютерних систем керування та інформаційних систем. Дозволяє скорочено за формою, але всебічно за змістом викласти студентам технології розробки та функціонування програмного забезпечення розподілених систем.

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Варіанти завдань.....	5
Лабораторна робота 1	
Налаштування програмного забезпечення для web-програмування....	12
Лабораторна робота 2	
PHP: Синтаксис, операції, управляючі конструкції	17
Лабораторна робота 3	
PHP: Робота з формами	19
Лабораторна робота 4	
PHP: Робота з масивами.....	20
Лабораторна робота 5	
SQL: Робота з запитамі	22
Лабораторна робота 6	
PHP: Робота з базою даних.....	27
Лабораторна робота 7-9	
PHP: Створення проекту на основі Laravel фреймворку.....	28
Літературні джерела.....	46

ВСТУП

Автоматизація виробничих процесів є важливою задачею, що дозволяє суттєво підвищити продуктивність праці, покращити якість продукції, зберегти енергоресурси, оптимізувати склад обслуговуючого персоналу, підвищити надійність роботи.

Успішне розв'язання усіх вище перерахованих задач досягається впровадженням у виробництво інформаційних систем, складовими яких виступає програмне забезпечення. Знання методів і засобів розробки програмного забезпечення відіграє при цьому вирішальну роль.

Варіанти завдань

1	Інформаційна система «Магазин» . Функції: • сортування товарів за назвою • сортування товарів за ціною • пошук товару за назвою • додавання, редагування, видалення товару Клас «товар» має містити наступні поля: • ідентифікатор товару – ціле число • назва товару – строка • ціна товару – число з плаваючою крапкою
2	Інформаційна система «Пошта». Функції: • сортування листів за прізвищем відправника • сортування листів за населеним пунктом призначення • пошук листа за прізвищем відправника • додавання, редагування, видалення листів Клас «лист» має містити наступні поля: • ідентифікатор листа – ціле число • прізвище відправника – строка • пункт призначення – строка
3	Інформаційна система «Пошта». Функції: • сортування посилок за номером телефону відправника • сортування посилок за вартістю • пошук посилки за номером телефону відправника • додавання, редагування, видалення посилок Клас «посилка» має містити наступні поля: • ідентифікатор посилки – ціле число • мобільний телефон відправника – строка • вартість посилки – число з плаваючою крапкою
4	Інформаційна система «Автосалон». Функції: • сортування автомобілів за маркою + моделлю • сортування автомобілів за вартістю • пошук авто за назвою моделі • додавання, редагування, видалення авто Клас «Автомобіль» має містити наступні поля: • марку авто – строка • модель авто – строка • колір авто - строка • вартість – число з плаваючою крапкою • рік випуску – ціле число

5	Інформаційна система «Технічні засоби». Функції: • сортування приладів за назвою • сортування приладів за вартістю • пошук приладу за назвою • додавання, редагування, видалення приладів Клас «прилад» має містити наступні поля: • тип приладу - фіксований набір значень (датчик, контролер, монітор) • назву – строка • вартість – число з плаваючою крапкою • рік випуску – ціле число
6	Інформаційна система «Євробачення». Функції: • сортування учасників за набраним балом • сортування учасників за прізвищем • пошук учасника за країною • додавання, редагування, видалення учасників Клас «співак» має містити наступні поля: • прізвище – строка • країна – строка • рейтинг – ціле число
7	Інформаційна система «Вокзал». Функції: • сортування автобусів за датою відправлення • сортування автобусів за містом призначення • пошук рейсу за номером • додавання, редагування, видалення рейсів Клас «рейс» має містити наступні поля: • пункт призначення – строка • номер рейсу – строка • дату відправлення – дата • кількість проданих квитків - ціле число
8	Інформаційна система «Кінотеатр». Функції: • сортування фільмів за назвою • сортування фільмів за жанром + назвою • пошук фільмів певного року випуску • додавання, редагування, видалення фільмів Клас «співак» має містити наступні поля: • жанр фільму – фіксований набір значень • назва – строка • країна – строка • рік випуску – дата

9	Інформаційна система «Google Analytics». Функції: • сортування сайтів за кількістю відвідувачів • сортування сайтів за назвою домену • пошук сайтів певної тематики • додавання, редагування, видалення сайтів Клас «сайт» має містити наступні поля: • жанр сайту – фіксований набір значень • домен – строка • кількість відвідувачів – ціле число
10	Інформаційна система «Готель». Функції: • сортування номерів за кількістю відвідувачів • сортування номерів за вартістю • пошук номера за ідентифікатором • додавання, редагування, видалення номерів Клас «номер» має містити наступні поля: • номер кімнати – ціле число • клас номеру – фіксований набір значень • кількість осіб – ціле число • вартість проживання за добу – ціле число
11	Інформаційна система «Аптека». Функції: • сортування препаратів за назвою • сортування препаратів за вартістю • пошук препарату за назвою • додавання, редагування, видалення препаратів Клас «препарат» має містити наступні поля: • назва – строка • країна – строка • рік випуску – дата • вартість – ціле число
12	Інформаційна система «Аеропорт». Функції: • сортування літаків за датою відправлення • сортування літаків за містом призначення • пошук літаку за номером • додавання, редагування, видалення літаків Клас «літак» має містити наступні поля: • пункт призначення – строка • номер рейсу – строка • дату відправлення – дата • кількість місць - ціле число

13	Інформаційна система «Фітнесцентр». Функції: • сортування клієнтів за прізвищем • сортування клієнтів за тривалістю відвідування • пошук клієнтів, які ходять в басейн • додавання, редагування, видалення клієнтів Клас «клієнт» має містити наступні поля: • прізвище клієнта – строка • тип абонементу – фіксований набір значень (вір, басейн, тренажерний зал) • кількість років, які займається клієнт - ціле число
14	Інформаційна система «Стоматологія». Функції: • сортування пацієнтів за прізвищем • сортування пацієнтів за датою прийому • пошук пацієнтів, які записані на певну дату • додавання, редагування, видалення пацієнтів Клас «пацієнт» має містити наступні поля: • прізвище пацієнта – строка • дату прийому - дата • вартість прийому – ціле число
15	Інформаційна система «Програма телепередач». Функції: • сортування передачі за часом показу • сортування передачі за назвою • вивести всі телепередачі певного жанру • додавання, редагування, видалення телепередач Клас «телепередача» має містити наступні поля: • назва – строка • дата показу – дата • жанр - фіксований набір значень (новини, фільм, спорт)
16	Інформаційна система «Магазин електроніки». Функції: • сортування товарів за назвою • сортування товарів за вартістю • вивести всі товари певного виду • додавання, редагування, видалення товарів Клас «товар» має містити наступні поля: • назва– строка • тип - фіксований набір значень (телефон, ноутбук, пілосос) • вартість – число з плаваючою крапкою.

17	Інформаційна система «Паркінг». Функції: • сортування місць за прізвищем власника • сортування місць за номером авто • вивести авто, яке стоїть на певному місці • додавання, редагування, видалення паркомісць Клас «місце» має містити наступні поля: • номер – ціле число • прізвище власника - строка • державний реєстраційний номер авто – строка (AA7777BP) • вартість оренди – число з плаваючою крапкою
18	Інформаційна система «Чемпіонат». Функції: • сортування команд за набраними очками • сортування команд за назвою • вивести всі команди з певного міста (Лондон, Ліверпуль) • додавання, редагування, видалення команд Клас «команда» має містити наступні поля: • назва команди – строка • кількість очок – ціле число • місто – строка
19	Інформаційна система «Бібліотека». Функції: • сортування книг за роком видання • сортування книг за назвою • вивести всі книги, які є в певному залі • додавання, редагування, видалення книг Клас «книга» має містити наступні поля: • назва – строка • рік видання – ціле число • зал зберігання – ціле число • прізвище читача – строка
20	Інформаційна система «Інтернет провайдер». Функції: • сортування абонентів за прізвищем • сортування абонентів за тарифним планом • вивести всіх абонентів за певною адресою • додавання, редагування, видалення абонентів Клас «абонент» має містити наступні поля: • прізвище – строка • тарифний план – фіксований набір значень (стандарт, оптимальний, гігабайт) • вартість абонентської плати - ціле число • адреса надання послуги – строка (Польова, 15, кв. 143)

21	Інформаційна система «Атракціон». Функції: • сортування квитків за прізвищем • сортування квитків за типом атракціону • вивести всі квитки для певного типу атракціону • додавання, редагування, видалення квитків Клас «квиток» має містити наступні поля: • прізвище – строка • тип атракціону – фіксований набір значень (тир, карусель, оглядове колесо) • вартість квитка - ціле число • дата придбання – дата
22	Інформаційна система «Туристична фірма». Функції: • сортування клієнтів за прізвищем • сортування турів за країнами • вивести всі тури на певну дату • додавання, редагування, видалення турів Клас «туристична путівка» має містити наступні поля: • прізвище клієнта - строка • країна – строка • готель – строка • початок туру - дата
23	Інформаційна система «Страхова компанія». Функції: • сортування клієнтів за прізвищем • сортування полісів за категорією • вивести всі поліси на певну дату • додавання, редагування, видалення полісів Клас «страховий поліс» має містити наступні поля: • прізвище клієнта - строка • тип страхування – фіксований набір значень (авто, житло, медична) • початок дії полісу – дата • вартість полісу
24	Інформаційна система «Online курси». Функції: • сортування слухачів за прізвищем • сортування курсів за датою • вивести всі курси певної категорії • додавання, редагування, видалення курсів Клас «страховий поліс» має містити наступні поля: • прізвище слухача - строка • напрямок курсів - фіксований набір значень (ІТ, економіка, іноземні мови) • назва курсу – строка • початок курсу – дата

25	Інформаційна система «Екзамен». Функції: • сортування студентів за прізвищем • сортування студентів за оцінкою • вивести оцінку певного студента • додавання, редагування, видалення результатів екзамену Клас «екзамен» має містити наступні поля: • прізвище студента - строка • назва предмета - строка • оцінка – ціле число • дата екзамену – дата
----	---

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №1

НАЛАШТУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ WEB-ПРОГРАМУВАННЯ

Мета роботи – розгорнути програмне забезпечення web-програмування.

Хід роботи

1. Завантажити і встановити наступне програмне забезпечення
 - Веб-сервер Apache
 - Інтерпретатор мови програмування PHP
 - Засіб для відлагодження PHP-програм (наприклад, Xdebug)
 - IDE розробки – на вибір студента (VS Code, PHPStorm, тощо)
2. Створити два віртуальні хости для запуску сайтів.
3. Перший сайт має містити просту html-сторінку з назвою групи
4. Другий сайт має містити php-файл з наступним кодом

```
<? phpinfo() ; ?>
```

Приклад виконання

1. Встановити пакет програм Open Server, що доступний за посиланням <https://ospanel.io>. Достатньо поставити збірку «BASIC». За бажанням студента можуть бути встановлені окремо (напрямку з сайту розробників) веб-сервер і PHP-інтерпретатор.
2. Ознайомитися з принципом роботи та структурою директорій, представленою на рис. 1.1. Запустити сервер.

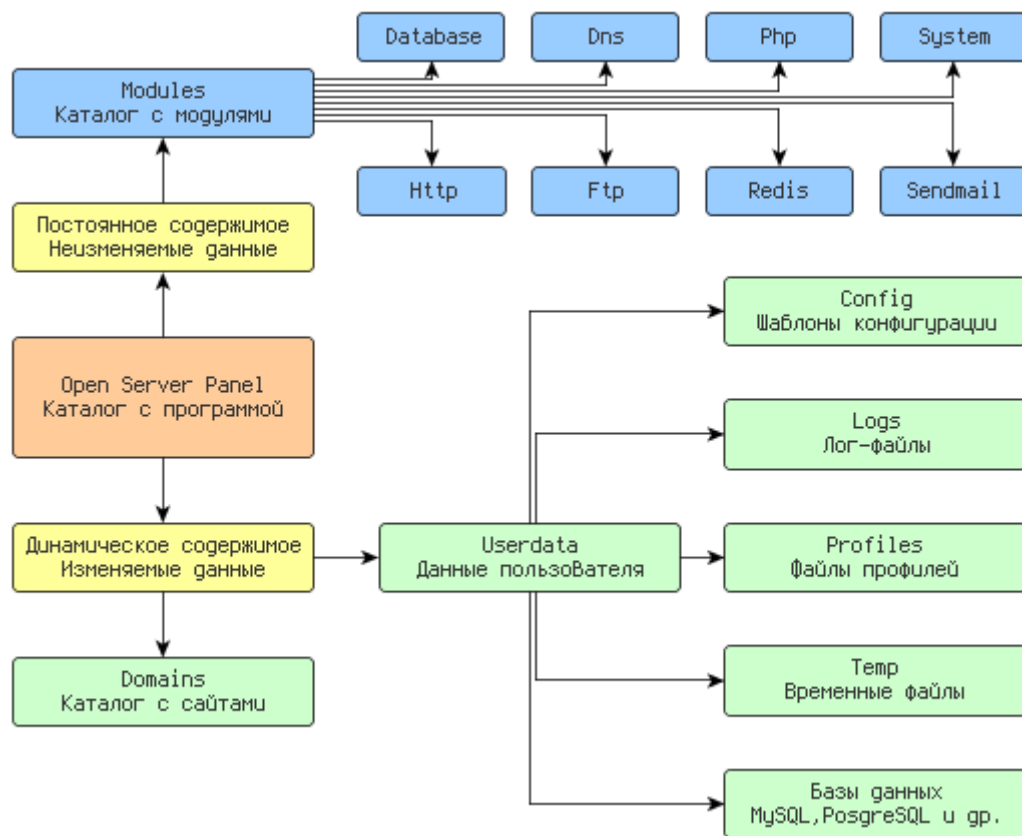

Рис. 1.1. Структура директорий Open Server

3. Перевірити версії встановленого програмного забезпечення (вкладка «Модулі»), і за можливостей операційної системи поставити максимальні версії PHP, MySQL (рис. 1.2.).

4. Створити віртуальні хости на вкладці «Домени» (рис. 1.3.). В кожному віртуальному хості створити файл, як вимагає завдання 3-4.

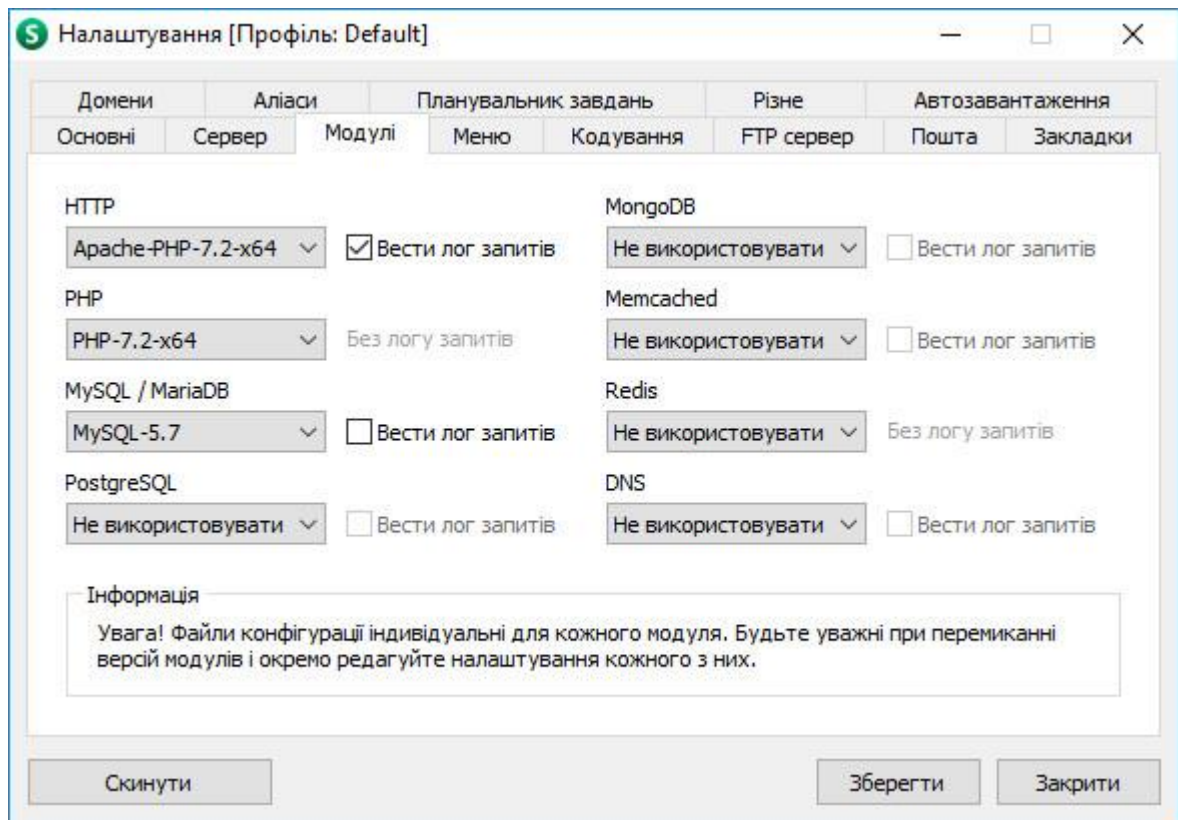

Рис.1.2. Вкладка «Модулі»

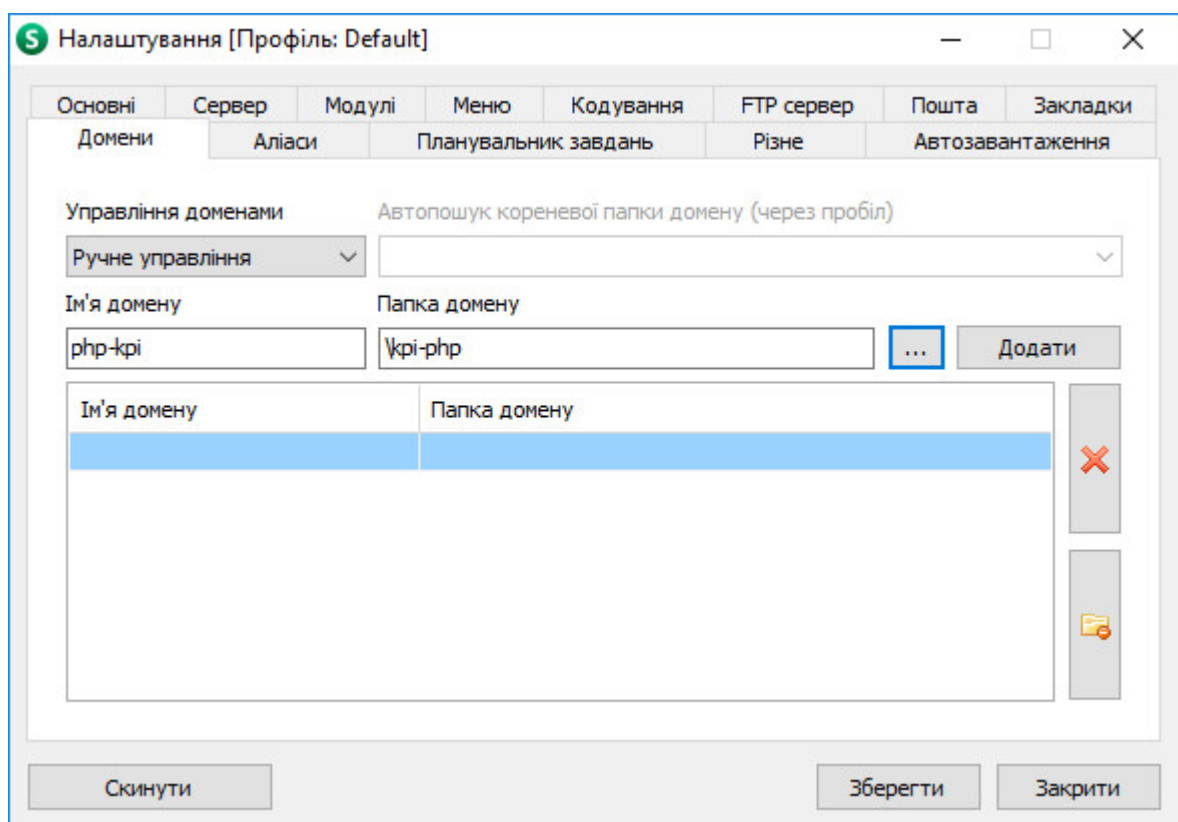

Рис.1.3. Вкладка «Домени»

5. Запустити в браузері сайт на віртуальному хості з php-файлом і перевірити інформацію про PHP (рис. 1.4.).

PHP Version 7.2.0	
	
System	Windows NT DESKTOP-3BTJIEQ 10.0 build 17134 (Windows 10) AMD64
Build Date	Nov 28 2017 23:44:10
Compiler	MSVC15 (Visual C++ 2017)
Architecture	x64
Configure Command	cscript /nologo configure.js "--enable-snapshot-build" "--enable-debug-pack" "--with-pdo-oci=c:\php-snap-build\deps_aux\oracle\x64\instantclient_12_1\sdk,shared" "--with-oci8-12c=c:\php-snap-build\deps_aux\oracle\x64\instantclient_12_1\sdk,shared" "--enable-object-out-dir=../obj/" "--enable-com-dotnet=shared" "--without-analyzer" "--with-pgo"
Server API	Apache 2.0 Handler
Virtual Directory Support	enabled
Configuration File (php.ini) Path	C:\WINDOWS
Loaded Configuration File	C:\OSPanel\modules\php\PHP-7.2-x64\php.ini
Scan this dir for additional .ini files	(none)
Additional .ini files parsed	(none)
PHP API	20170718
PHP Extension	20170718
Zend Extension	320170718
Zend Extension Build	API320170718,TS,VC15

Рис.1.4. Виведення інформації про PHP

6. Встановлення Xdebug. Даний відлагоджувач за замовчуванням встановлений в Open Server. Для його використання потрібно розкоментувати відповідні строки в файлі налаштування php.ini. <https://xdebug.org/docs/all>

[Xdebug]

```
zend_extension="c:/ospanel/modules/php/PHP-7.2-x64/ext/php_xdebug.dll"
xdebug.remote_enable = 1
xdebug.remote_handler = "dbgp"
xdebug.remote_host = "localhost"
xdebug.remote_port = 9000
```

Примітка: розміщення файлу php.info можна визначити з рис. 1.4. – Loaded Configuration File. Якщо параметри Xdebug не вступають в силу, то потрібно внести аналогічні змінні в папці userdata.

При ввімкненні Xdebug – в файлі, який генерується php.info має з'явитися відповідна секція. Тільки після цього можна налаштовувати процес відлагодження в IDE.

wddx

WDDX Support	enabled
WDDX Session Serializer	enabled

xdebug

xdebug support	enabled
Version	2.5.5
IDE Key	Dima

Supported protocols	Revision
DBGp - Common DeBuGger Protocol	\$Revision: 1.145 \$

Directive	Local Value	Master Value
xdebug.auto_trace	Off	Off
xdebug.cli_color	0	0
xdebug.collect_assignments	Off	Off
xdebug.collect_includes	On	On
xdebug.collect_params	0	0
xdebug.collect_return	Off	Off
xdebug.collect_vars	Off	Off
xdebug.coverage_enable	On	On
xdebug.default_enable	On	On
xdebug.dump.COOKIE	<i>no value</i>	<i>no value</i>

Рис.1.5. Виведення інформації про Xdebug

Контрольні запитання

1. Переваги web-додатків, поняття домену і хостингу
2. Статичний і динамічний контент сайту
3. Як запит з браузера потрапляє на web-сервер
4. Що таке DNS
5. Способи реалізації PHP-інтерпретатора
6. Основні методи http-протоколу

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №2

PHP: СИНТАКСИС, ОПЕРАЦІЇ, УПРАВЛЯЮЧІ КОНСТРУКЦІЇ

Мета роботи – ознайомитися з синтаксисом мови програмування PHP, основними операціями, управляючими конструкціями, навчитися оголошувати функції і масиви.

Хід роботи

1. Написати програму «Калькулятор», яка виконує найпростіші арифметичні операції – додавання, віднімання, множення, порівняння.
2. Кожну арифметичну операцію оформити у вигляді окремої функції
3. Задати константи для кожної з арифметичних операцій.
4. Викликати відповідну функцію, використовуючи інструкцію switch, яка приймає на вхід змінну зі значенням арифметичної операції.
5. За бажанням – оформити код у вигляді класу і використовувати концепцію ООП.

Приклад виконання

```
<?php

function sum($a, $b){
    return $a + $b;
}

function subtraction($a, $b){
    return $a - $b;
}

function compare($a, $b){
    if ($a == $b) return 'a = b';
    return ($a < $b) ? 'a < b' : 'a > b';
}
```

```

function calculate($a, $b, $oprator){
    switch($oprator)
    {
        case '+':
            $result = sum($a, $b);
            break;

        case '-':
            $result = subtraction($a, $b);
            break;

        case '?':
            $result = compare($a, $b);
            break;

        default:
            $result = "Sorry No command found";
    }
    return $result;
}
?>

```

Контрольні запитання

1. Оголошення змінних і констант
2. Умовні оператори та оператор розгалуження
3. Циклічні конструкції
4. Оголошення та виклик функцій
5. Формальні та фактичні параметри, параметри за замовчуванням
6. Передача аргументів за значенням та за посиланням

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №3

PHP: РОБОТА З ФОРМАМИ

Мета роботи – ознайомитися з html-формами та обробкою їх значень на стороні з використанням PHP.

Хід роботи

1. Доопрацювати створену в попередній роботі програму «Калькулятор».
2. Розробити веб-інтерфейс для даної програми, використовуючи теги html.
3. Програма «Калькулятор» - повинна містити форму для введення двох аргументів, вибору операції (селектор), кнопку обрахунку, строку виведення результату
4. При виконанні арифметичної операції – в елементах форми повинні залишитися значення, які ввів користувач.
5. В якості експерименту дозволяється відправляти Get та Post запити.

Контрольні запитання

1. Оголошення форми в html
2. Різниця між методами get і post
3. Суперглобальні змінні, отримання значень форми на сервері
4. Визначення методу http-запиту в коді php-скрипта
5. Відображення значень користувача після спрацювання форми

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №4

PHP: РОБОТА З МАСИВАМИ

Мета роботи – ознайомитися з реалізацією індексних та асоційованих масивів в PHP та вбудованими функціями мови для їх обробки.

Хід роботи

1. Створити асоційований масив відповідно до варіанту.
2. Створити масив об'єктів класів відповідно до варіанту.
3. Розробити веб-інтерфейс для даної програми, використовуючи теги html.
4. Реалізувати CRUD-фасад: операції пошуку в масиві, додавання, редагування, видалення елементів.

Приклад виконання

Розглянемо виконання цієї роботи на прикладі масиву студентів – програми «Деканат».

```
const SEX_MALE = 'male';
const SEX_FEMALE = 'female';

$la71p = array();
$la71p[] = array('fio' => 'Ivanov', 'ratinh' => 4.7, 'sex' => 'male');
$la71p[] = array('fio' => 'Petrov', 'ratinh' => 4.3, 'sex' => 'male');
$la71p[] = array('fio' => 'Sidorov', 'ratinh' => 4.2, 'sex' => 'male');
$la71p[] = array('fio' => 'Sirova', 'ratinh' => 4.1, 'sex' => 'female');

$men_count = 0;
foreach ($la71p as $student) {
    if($student['sex'] == SEX_MALE){
        $men_count = $men_count + 1;
    }
}
echo 'mens count is ', $men_count;
echo 'girls count is ', count($la71p) - $men_count;
```

```
function search_student($group, $rating_bound){
    foreach ($group as $student) {
        if($student['rating'] >= $rating_bound){
            $men_count = $men_count + 1;
            print $student['name'] . ' ' . $student['rating'];
        }
    }
}

search_student($la71p, 4.2);
```

Контрольні запитання

1. Пошук по ключу в асоційованих масивах
2. Спрощена конструкція foreach для обходу масивів
3. Видалення елементів з масиву
4. Функції для об'єднання масивів
5. Функції для фільтрування масивів
6. Функції для застосування операцій над кожним елементом масиву

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №5

SQL: РОБОТА З ЗАПИТАМИ

Мета роботи – ознайомитися з основами реляційних баз даних, встановити систему управління базами даних MySQL та один з графічних клієнтів. Створити схему даних, таблиці, написати запити на вибірку, оновлення, вставку та видалення даних (CRUD).

Хід роботи

1. Встановити СУБД Mysql та один з графічних клієнтів (Workbench, Valentine-db, dbForge Studio, phpMyadmin)

<https://dev.mysql.com/downloads/installer/>

<https://dev.mysql.com/downloads/workbench/>

<https://www.valentina-db.com/ru/>

<https://www.devart.com/dbforge/mysql/>

2. Запустити клієнт і створити локальне підключення до сервера СУБД

3. Створити схему КРІ та таблиці згідно варіанту

4. Заповнити таблиці даними – по 3-10 записів. По 1-2 записи вставити програмно з використанням команди INSERT INTO

5. Виконати наступні SQL – запити

- Порахувати кількість об'єктів
- Вивести перших 5 об'єктів за певним критерієм сортування
- Написати запит з об'єднанням таблиць INNER JOIN
- Написати запит з зовнішнім об'єднанням (LEFT OUTER JOIN)
- Виконати операції вставки, редагування, видалення записів
- Виконати запити з групуванням даних

Приклад виконання

Розглянемо виконання цієї роботи на прикладі Бази даних «Деканат».

Створюємо схему КРІ та наступні таблиці:

- навчальна група
- студенти
- рейтинг студентів
- гуртожиток.

```
CREATE TABLE `groups` (  
  `group_id` int(11) NOT NULL,  
  `title` varchar(45) NOT NULL,  
  `state` varchar(45) NOT NULL,  
  PRIMARY KEY (`group_id`)
```

```
CREATE TABLE `students` (  
  `student_id` int(11) NOT NULL,  
  `fio` varchar(70) NOT NULL,  
  `group_id` int(11) NOT NULL,  
  `birthday` date DEFAULT NULL,  
  `sex` smallint(6) DEFAULT NULL,  
  PRIMARY KEY (`student_id`)
```

```
CREATE TABLE `students_hostel` (  
  `student_id` int(11) NOT NULL,  
  `hostel_id` tinyint(4) NOT NULL,  
  PRIMARY KEY (`student_id`)  
)
```

```
CREATE TABLE `students_rating` (  
  `student_id` int(11) NOT NULL,  
  `semestr_id` tinyint(4) NOT NULL,  
  `rating` double NOT NULL,  
  `stipend` tinyint(4) NOT NULL DEFAULT '0',  
  PRIMARY KEY (`student_id`, `semestr_id`)  
)
```

Заповнюємо таблиці даними таблиці даними. Виконуємо наступні SQL - запити

- Порахувати кількість усіх дівчат на факультеті
- Вивести всіх хлопців, відсортованих по алфавіту

- Порахувати кількість всіх хлопців і дівчат на факультеті
- Вивести студентів певної групи, які отримують стипендію
- Вивести перших 5 студентів за рейтингом
- Вивести студентів які живуть в гуртожитку
- Вивести всіх студентів, вказавши для кожного можливий номер гуртожитку (LEFT OUTER JOIN)
- Виконати операції вставки, редагування, видалення записів

```
select count(*) from kpi.students where sex = 2;
```

```
select *
  from kpi.students
 where sex = 1
order by fio;
```

```
select sex, count(student_id)
  from kpi.students
group by sex;
```

```
select s.fio, sr.rating, sr.stipend as stipendiya
  from kpi.students s, kpi.students_rating sr
 where s.student_id = sr.student_id
    and sr.stipend = 1
order by sr.rating desc
      limit 5;
```

```
select s.fio, sr.rating, sr.stipend as stipendiya
  from kpi.students s inner join kpi.students_rating sr
                                on s.student_id = sr.student_id
 where sr.stipend = 1;
```

```
select s.fio, sr.rating,
       sr.stipend as stipendiya, g.title as grupa
  from kpi.students s
    inner join kpi.students_rating sr on s.student_id =
sr.student_id
    inner join kpi.groups g on g.group_id = s.group_id
 where sr.stipend = 1
order by sr.rating desc;
```



```

select s.fio, sr.rating, sr.stipend as stipendiya,
       g.title as grupa
from kpi.students s
     inner join kpi.students_rating sr
       on s.student_id = sr.student_id
     inner join kpi.groups g on g.group_id = s.group_id
where sr.stipend = 1
order by sr.rating desc;

```

```

select s.fio, g.title as grupa, h.hostel_id
from kpi.students s,
     kpi.groups g,
     kpi.students_hostel h
where g.group_id = s.group_id
     and s.student_id = h.student_id
order by fio;

```

```

select s.fio, g.title as grupa, h.hostel_id
from kpi.students s
     inner join kpi.groups g on g.group_id = s.group_id
     left outer join kpi.students_hostel h
       on s.student_id = h.student_id
where s.sex = 1
order by fio;

```

```

INSERT INTO `kpi`.`groups`(`group_id`, `title`, `state`)
VALUES (4, '1a-71', 'Бюджет');

```

```

UPDATE `kpi`.`students_rating`
SET `rating` = `rating` + 1
WHERE `student_id` in (9, 10);

```

```

UPDATE `kpi`.`groups`
SET `title` = '1A-71'
WHERE `group_id` = 4;

```

```

DELETE FROM `kpi`.`groups` WHERE `group_id` = 4;

```

Контрольні запитання

1. Поняття таблиці, первинного та зовнішнього ключів
2. Оператори підтримання цілісності даних
3. Зв'язки між сутностями таблиць (один до одного, один до багатьох)
4. Типи даних MySQL
5. Основні оператори SQL, агрегатні функції
6. Вибір даних за умовою, обмеження на кількість записів
7. Вибір даних з декількох таблиць, псевдоніми
8. Внутрішні і зовнішні об'єднання таблиць

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №6

PHP: РОБОТА З БАЗОЮ ДАНИХ

Мета роботи – ознайомитися з php-розширеннями, які надають доступ до баз даних MySQL. Навчитися динамічно формувати і виконувати SQL-запити на основі параметрів користувача, виводити отриманий результат.

Хід роботи

1. Використати розроблену в попередній роботі базу даних відповідно до варіанту.
2. Використати інтерфейс для відображення та запиту даних з роботи № 4.
3. Створити клас підключення до БД – модель «DB»
4. Створити 2 класи (файли) моделей для відповідних таблиць, що наслідують модель «DB».
5. В моделях передбачити наступні методи:
 - Отримання інформації з бази даних
 - CRUD – операції для роботи з сутністю «студент»
6. Створити підключення і вибір даних з використанням Mysqli або PDO
7. Перевірити коректність роботи програми.

Контрольні запитання

1. Mysqli та PDO розширення для роботи з базою даних
2. Вбудовані функції для під'єднання до БД
3. Prepare-запити з параметрами
4. Вбудовані функції для виконання SQL-запитів
5. Вивід результату SQL-запиту на екран

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №7-9

PHP: СТВОРЕННЯ ПРОЕКТУ НА ОСНОВІ LARAVEL ФРЕЙМВОРКУ

Мета роботи – навчитися створювати програмне забезпечення з використанням готових архітектурних рішень, ознайомитися з основними можливостями фреймворку laravel.

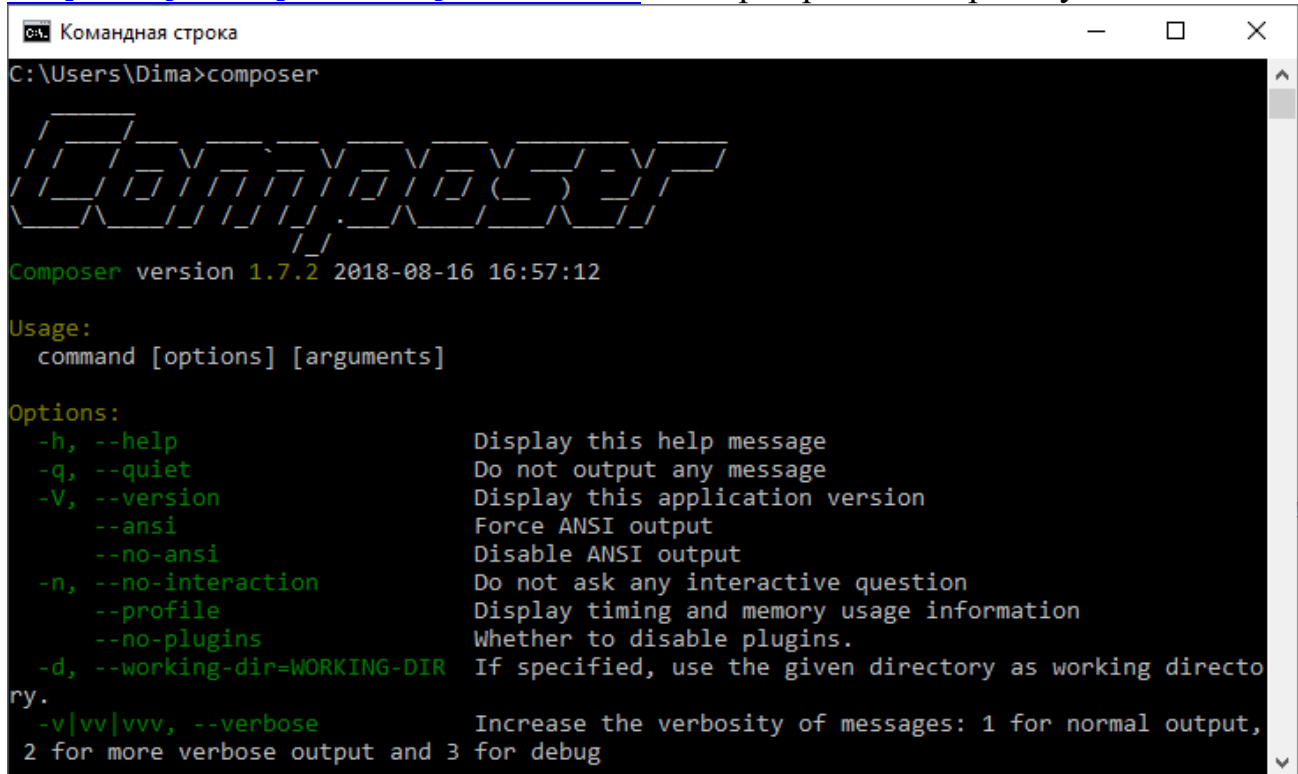
Хід виконання роботи

1. Встановити Composer
2. Встановити Laravel
3. Налаштувати підключення до БД
4. Створити два контролера відповідно до варіанту
5. Створити один контролер ресурсів
6. Передбачити функціонал контролерів відповідно до варіанту
7. Створити front-end та back-end частини на основі авторизації
8. Зробити перевірки на основі посередників дій
9. Зробити інтерфейс з використанням Bootstrap

Приклад виконання

Розглянемо виконання роботи на прикладі інформаційної системи «Деканат»

1. Встановити менеджер залежностей composer враховуючи відповідну ОС <https://getcomposer.org/download/> та перевірити його роботу


```
Командная строка
C:\Users\Dima>composer

Composer version 1.7.2 2018-08-16 16:57:12

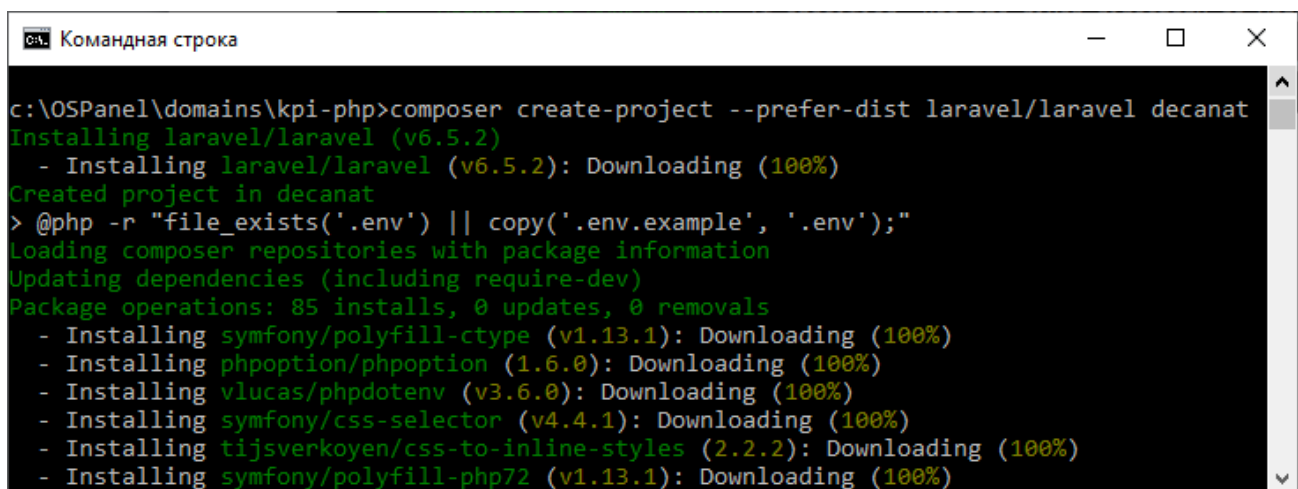
Usage:
  command [options] [arguments]

Options:
  -h, --help                Display this help message
  -q, --quiet               Do not output any message
  -V, --version             Display this application version
      --ansi                Force ANSI output
      --no-ansi             Disable ANSI output
  -n, --no-interaction      Do not ask any interactive question
      --profile             Display timing and memory usage information
      --no-plugins          Whether to disable plugins.
  -d, --working-dir=WORKING-DIR If specified, use the given directory as working directory.
  -v|vv|vvv, --verbose      Increase the verbosity of messages: 1 for normal output,
                             2 for more verbose output and 3 for debug
```

Рис. 7.1. Перевірка роботи composer

2. Створити додаток на основі laravel фреймворку

```
composer create-project --prefer-dist laravel/laravel decanat
```



```
Командная строка
c:\OSPanel\domains\kpi-php>composer create-project --prefer-dist laravel/laravel decanat
Installing laravel/laravel (v6.5.2)
- Installing laravel/laravel (v6.5.2): Downloading (100%)
Created project in decanat
> @php -r "file_exists('.env') || copy('.env.example', '.env');"
Loading composer repositories with package information
Updating dependencies (including require-dev)
Package operations: 85 installs, 0 updates, 0 removals
- Installing symfony/polyfill-ctype (v1.13.1): Downloading (100%)
- Installing phpoption/phpoption (1.6.0): Downloading (100%)
- Installing vlucas/phpdotenv (v3.6.0): Downloading (100%)
- Installing symfony/css-selector (v4.4.1): Downloading (100%)
- Installing tijsverkoyen/css-to-inline-styles (2.2.2): Downloading (100%)
- Installing symfony/polyfill-php72 (v1.13.1): Downloading (100%)
```

Рис. 7.2. Створення власного проекту на основі Laravel

3. Створити віртуальний хост і направити його на папку **public**

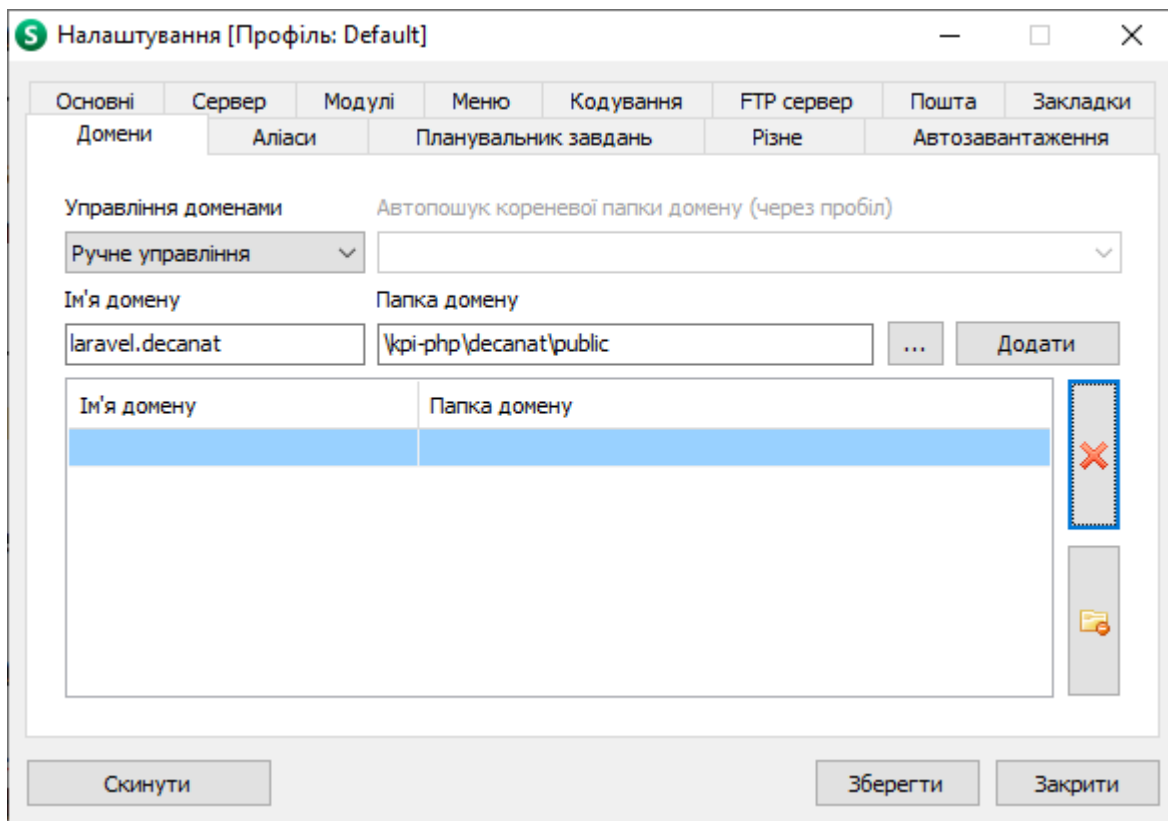

Рис. 7.3. Створення домену

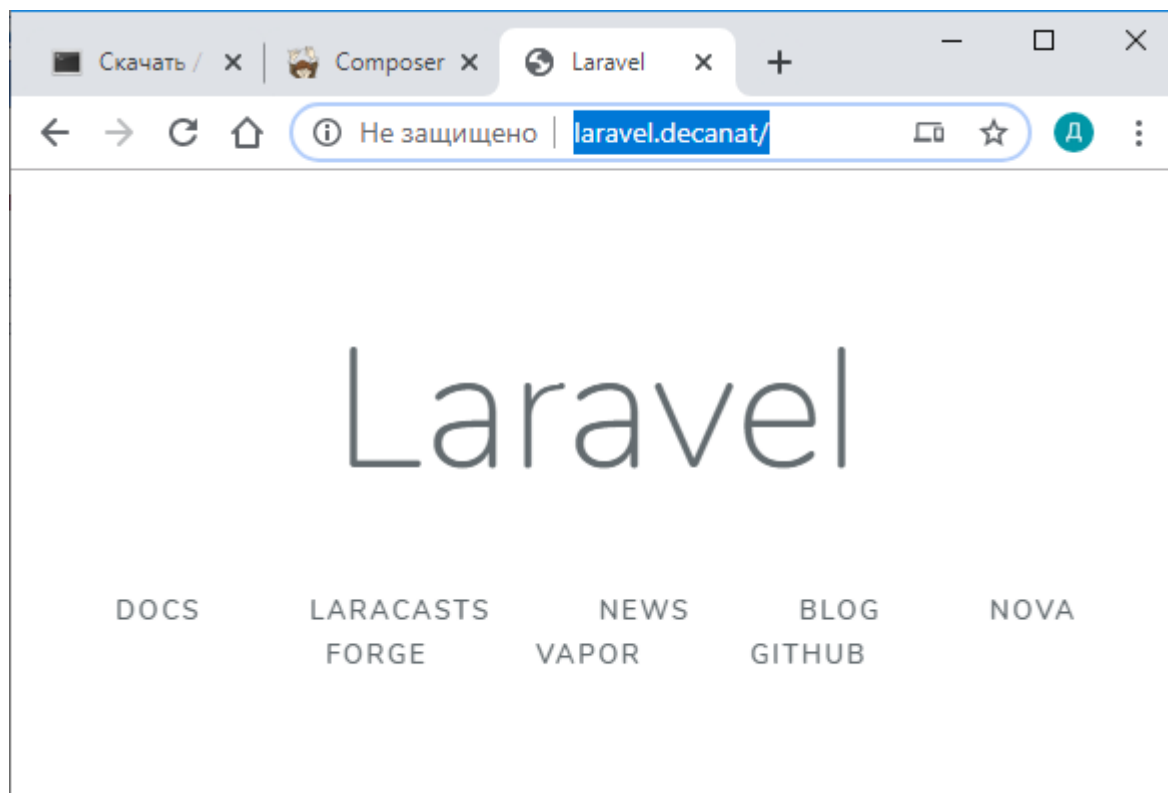

Рис. 7.4. Перевірка роботи Laravel

4. Створити роутери

URL-адреси запитів

/groups

/group/{id}, де параметр id – шифр групи.

Направити запити на контролер Groups

Request	Controller	Action
/groups	GroupsController	index
/group/{id}	GroupsController	group

В файлі routes/web.php додати наступні строки

```
use App\Http\Controllers\GroupsController;  
  
Route::get('groups', [GroupsController::class, 'index']);  
Route::get('group/{group}', [GroupsController::class, 'group']);
```

5. Створити контролер з використанням Artisan

```
php artisan make:controller GroupsController
```

6. Створити в контролері відповідні методи (actions)

```
public function index(Request $request) {...}
```

```
public function group($id) {...}
```

7. Створити шаблон для frontend – частини, який повинен містити наступні складові:

- секцію для заголовка сторінки
- секцію для виведення контенту
- підключати зовнішній файл футера сайту.

8. Створити скрипти виду для методів у GroupsController, які наслідують frontend-шаблон

- list – відображає список навчальних груп, передбачає селектори форми навчання та курсу
- group – відображає інформацію про конкретну навчальну групу

Файл шаблону сайту

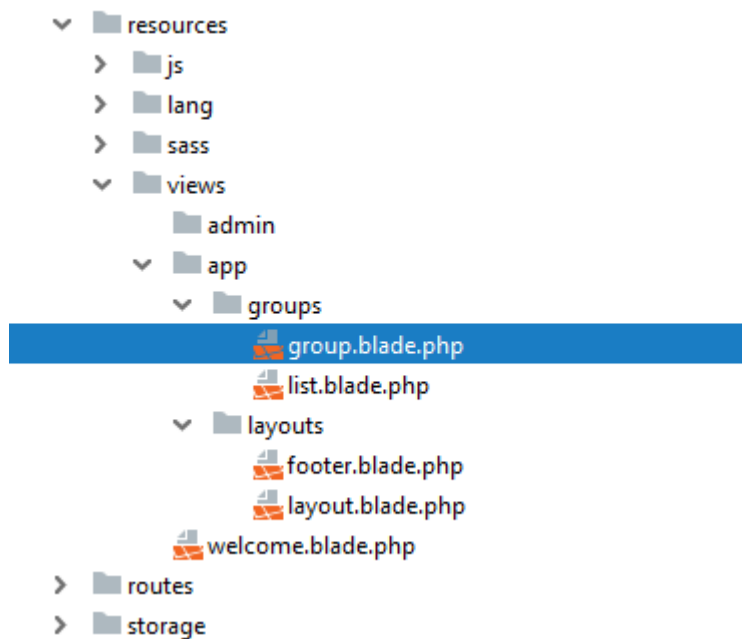
```
<html>
<head>
    <title>Інформаційна система "Деканат"</title>
</head>
<body>
    @yield('page_title')
    <br/><br/>

    <div class="container">
        Основна інформація
        @yield('content')
    </div>
    <br/><br/>

</body>
@include('app.layouts.footer')
</html>
```

Файл футеру

```
<footer>
    Проектування ІС
</footer>
```


9. Створити модель Groups, яка має повертати інформацію про групи

```
php artisan make:model Groups
```

В моделі передбачити масив-заглушку, з якого будуть вибиратися дані. В подальшому ця інформація буде вибрана з бази даних

```
private $groups = array(
    array('group_id' => 3, 'type' => 1, 'kurs' => 2, 'title' => 'ЛА-82',
    'starosta' => 'Меркушина'),
    array('group_id' => 1, 'type' => 1, 'kurs' => 2, 'title' => 'ЛА-81',
    'starosta' => 'Джима'),
    array('group_id' => 6, 'type' => 2, 'kurs' => 1, 'title' => 'ЛА-92',
    'starosta' => 'Симиренко'),
    array('group_id' => 5, 'type' => 2, 'kurs' => 1, 'title' => 'ЛАЗ-92',
    'starosta' => 'Підгрушна'),
);

public static $groups_types = array(
    '1' => 'стаціонар',
    '2' => 'заочна'
);
```

Додати та реалізувати в моделі 2 методи

Повертає список груп для відповідної форми навчання та курсу:

```
public function getGroups($type, $kurs){

    $groups = array();
    foreach ($this->groups as $group){
        $match_type = ($type == 0 || $group['type'] == $type);
        $match_kurs = ($kurs == 0 || $group['kurs'] == $kurs);

        if($match_type && $match_kurs){
            $groups[] = $group;
        }
    }
    return $groups;
}
```

Повертає інформацію про групу з відповідним ідентифікатором

```
public function getGroupByID($id){
    if(!$id) return null;

    foreach ($this->groups as $group){
        if($group['group_id'] == $id){
            return $group;
        }
    }
    return null;
}
```

10. Реалізувати методи контролера, використовуючи модель.

```
use App\Models\Groups;

public function index(Request $request){
    $type = $request->input('type', null);
    $kurs = $request->input('kurs', null);

    $model_groups = new Groups();

    $groups = $model_groups->getGroups($type, $kurs);

    return view('app.groups.list', [
        'groups' => $groups,
        'group_types' => Groups::$groups_types,
        'type_selected' => $type,
        'kurs_selected' => $kurs
    ]);
}

public function group($id){
    $model_groups = new Groups();
    $group = $model_groups->getGroupByID($id);

    return view('app.groups.group')->with('group', $group);
}
```

11. Реалізувати скрипти виду

resources/views/app/groups/group.blade.php

```
@extends('app.layouts.layout')

@section('page_title')
    <b>Інформація про групу {{ $group['title'] }}</b>
@endsection

@section('content')
    <p>Шифр - {{ $group['title'] }}</p>
    <p>Курс - {{ $group['kurs'] }}</p>
    <p>Староста - {{ $group['starosta'] }}</p>

    <a href="/groups">Дивитися всі групи</a>
@endsection
```

resources/views/app/groups/list.blade.php

```
@extends('app.layouts.layout')

@section('page_title')
    <b>Список груп</b>
@endsection

@section('content')
    <form method="get" action="/groups">
        <select name="type">
            <option value="0">Всі категорії</option>

            @foreach($group_types as $type_id => $type_title)
                <option value="{{ $type_id }}"
                    {{ ( $type_id == $type_selected ) ? 'selected' : '' }}>
                    {{ $type_title }}
                </option>
            @endforeach
        </select>

        <select name="kurs">
            <option value="0">Всі курси</option>

            @foreach(array(1, 2, 3, 4, 5, 6) as $kurs_id)
                <option value="{{ $kurs_id }}"
                    {{ ( $kurs_id == $kurs_selected ) ? 'selected' : '' }}>
                    {{ $kurs_id }}
                </option>
            @endforeach
        </select>

        <input type="submit" value="Знайти" />
    </form>

    <table>
        <th>Шифр групи</th>
        <th>Курс</th>
        <th>Форма навчання</th>
        <th>Староста</th>
        @foreach ($groups as $group)
            <tr>
                <td>
                    <a href="/group/{{ $group['group_id'] }}">
                        {{ $group['title'] }}
                    </a>
                </td>
                <td>{{ $group['kurs'] }}</td>
                <td>{{ $group_types[$group['type']] }}</td>
                <td>{{ $group['starosta'] }}</td>
            </tr>
        @endforeach
    </table>
@endsection
```

Робота з БД – конструктор запитів

1. Змінити методи моделі Groups.

```
use Illuminate\Support\Facades\DB;

public function getGroups($type, $kurs){
    $query = DB::table('groups');

    $query->select('group_id', 'title', 'state', 'kurs')
        ->orderBy('title');

    if($type){
        $query->where('type', '=', $type);
    }

    if($kurs){
        $query->where('kurs', '=', $kurs);
    }

    $groups = $query->get();
    return $groups;
}

public function getGroupByID($id){
    if(!$id) return null;

    $group = DB::table('groups')
        ->select('*')
        ->where('group_id', $id)
        ->get()->first();

    return $group;
}
```

2. Враховуючи, що записи БД повертаються як об'єкти, то змінюємо скрипти виду.

resources/views/app/groups/group.blade.php

```
@extends('app.layouts.layout')

@section('page_title')
    <b>Інформація про групу {{ $group->title }}</b>
@endsection

@section('content')
    <p>Шифр - {{ $group->title }}</p>
    <p>Курс - {{ $group->kurs }}</p>
    <p>Форма навчання - {{ $group->state }}</p>

    <a href="/groups">Дивитися всі групи</a>
@endsection
```

resources/views/app/groups/list.blade.php

```
@extends('app.layouts.layout')
```

```

@section('page_title')
    <b>Список груп</b>
@endsection

@section('content')
    <form method="get" action="/groups">
        <select name="type">
            <option value="0">всі категорії</option>

            @foreach($group_types as $type_id => $type_title)
                <option value="{{ $type_id }}"
                    {{ ( $type_id == $type_selected ) ? 'selected' : '' }}>
                    {{ $type_title }}
                </option>
            @endforeach
        </select>

        <select name="kurs">
            <option value="0">всі курси</option>

            @foreach(array(1, 2, 3, 4, 5, 6) as $kurs_id)
                <option value="{{ $kurs_id }}"
                    {{ ( $kurs_id == $kurs_selected ) ? 'selected' : '' }}>
                    {{ $kurs_id }}
                </option>
            @endforeach
        </select>

        <input type="submit" value="Знайти" />
    </form>

    <table>
        <th>Шифр групи</th>
        <th>Курс</th>
        <th>Форма навчання</th>
        @foreach ($groups as $group)
            <tr>
                <td>
                    <a href="/group/{{ $group->group_id }}">{{ $group->title }}</a>
                </td>
                <td>{{ $group->kurs }}</td>
                <td>{{ $group->state }}</td>
            </tr>
        @endforeach
    </table>
@endsection

```

Робота з БД – ORM

Створюємо модель Group

```
php artisan make:model Group
```

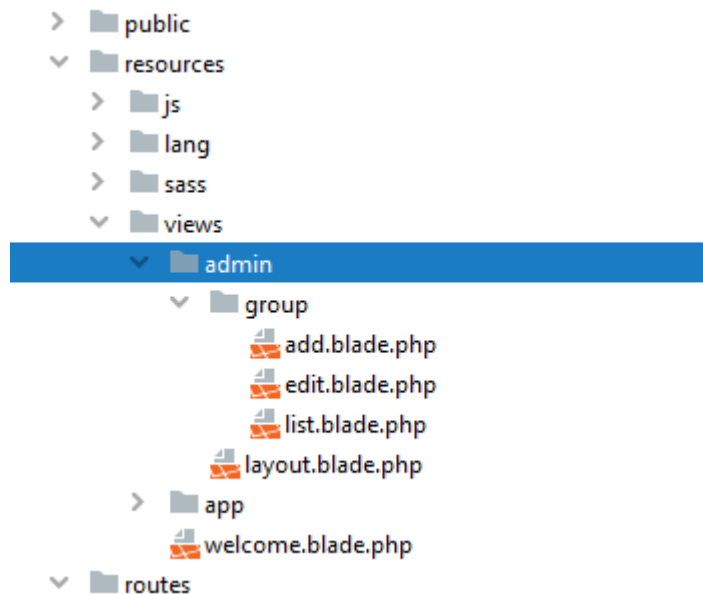
Створюємо контролер ресурсів AdminGroupController

```
php artisan make:controller AdminGroupController --resource
```

Створюємо роутер для контролеру ресурсів AdminGroupController

```
Route::resource('/admin/groups', 'AdminGroupController');
```

Створюємо окрему папку для шаблону і скриптів виду Адміністратора

Реалізовуємо методи AdminGroupController, використовуючи модель Group

```
use App\Group;
use App\Groups;
use Illuminate\Support\Facades\Redirect;

/**
 * Display a listing of the resource.
 *
 * @return \Illuminate\Http\Response
 */
public function index()
{
    $groups = Group::get();
    return view('admin.group.list', ['groups' => $groups]);
}

/**
 * Show the form for creating a new resource.
 *
 * @return \Illuminate\Http\Response
 */
public function create()
{
    return view('admin.group.add', ['groups_types' => Groups::$groups_types]);
}

/**
 * Store a newly created resource in storage.
 *
 * @param \Illuminate\Http\Request $request
 * @return \Illuminate\Http\Response
 */
public function store(Request $request)
{
    $title = $request->input('title');
    $kurs = $request->input('kurs');
    $type = $request->input('type');

    $group = new Group();
    $group->title = $title;
    $group->state = Groups::$groups_types[$type];
    $group->kurs = $kurs;
    $group->type = $type;

    $group->save();

    return Redirect::to('/admin/groups');
}
```

```

/**
 * Show the form for editing the specified resource.
 *
 * @param int $id
 * @return \Illuminate\Http\Response
 */
public function edit($id)
{
    $group = Group::where('group_id', $id)->first();

    return view('admin.group.edit', [
        'group' => $group,
        'groups_types' => Groups::$groups_types]);
}

/**
 * Update the specified resource in storage.
 *
 * @param \Illuminate\Http\Request $request
 * @param int $id
 * @return \Illuminate\Http\Response
 */
public function update(Request $request, $id)
{
    $group = Group::where('group_id', $id)->first();

    $group->title = $request->input('title');
    $group->kurs = $request->input('kurs');
    $group->type = $request->input('type');

    $group->state = $group->state = Groups::$groups_types[$group->type] ;

    $group->save();
    return Redirect::to('/admin/groups');
}

/**
 * Remove the specified resource from storage.
 *
 * @param int $id
 * @return \Illuminate\Http\Response
 */
public function destroy($id)
{
    Group::destroy($id);
    return Redirect::to('/admin/groups');
}

```


Створюємо шаблон панелі адміністратора

resources/views/admin/layout.blade.php

```
<h1>Адмінка</h1>

<div class="leftnav" style="float: left; width: 150px; height: 100%; margin-right:
30px;">
  <b>Групи</b>
  <ul>
    <li><a href="/admin/groups">список</a></li>
    <li><a href="/admin/groups/create">додати</a></li>
  </ul>
  <br/>

  <b>Кабінет</b>

  <ul>
    <li><a href="/logout">Logout</a></li>
  </ul>

  <ul>
    <li><a href="/groups">Frontend</a></li>
  </ul>
</div>

<div>
  @yield('content')
</div>
```

Авторизація

1 Встановлення графічних пакетів [laravel/ui](https://laravel.com/docs/5.4/ui) для подальшої генерації авторизації

```
composer require laravel/ui
```

2. Генерація базових шаблонів

```
php artisan ui bootstrap
```

3. Генерація сторінок авторизації (логін, зміна пароля, нагадування)

```
php artisan ui bootstrap --auth
```

4. Встановлення залежностей npm для генерації CSS-стилів та скриптів

```
npm run install && npm run dev
```

5. Міграція, створення в БД таблиці користувачів

```
php artisan migrate
```

resources/views/admin/group/add.blade.php

```
@extends('admin.layout')

<style type="text/css">
    label {
        min-width: 150px;
        display: inline-block;
    }
</style>

@section('content')
    <h2>Додати групу</h2>

    <form action="/admin/groups" method="POST">
        {{ csrf_field() }}

        <label>Шифр групи </label>
        <input type="text" name="title">
        <br/><br/>

        <label>Курс </label>
        <input type="text" name="kurs">
        <br/><br/>

        <label>Форма навчання</label>
        <select name="type">
            @foreach($groups_types as $type_id => $type_title)
                <option value="{{ $type_id }}">
                    {{ $type_title }}
                </option>
            @endforeach
        </select>
        <br/><br/>

        <input type="submit" value="Зберегти">
    </form>

@endsection
```

resources/views/admin/group/edit.blade.php

```
@extends('admin.layout')

<style type="text/css">
    label {
        min-width: 150px;
        display: inline-block;
    }
</style>

@section('content')
    <h2>Редагування групи</h2>

    <form action="/admin/groups/{{ $group->group_id }}" method="POST">
        {{ method_field('PUT') }}
        {{ csrf_field() }}

        <label>Шифр групи</label>
        <input type="text" name="title" value="{{ $group->title }}">
        <br/><br/>

        <label>Курс</label>
        <input type="text" name="kurs" value="{{ $group->kurs }}">
        <br/><br/>

        <label>Форма навчання</label>
        <select name="type">
            @foreach($groups_types as $type_id => $type_title)
                <option value="{{ $type_id }}"
                    {{ ( $type_id == $group->type ) ? 'selected' : '' }}>
                    {{ $type_title }}
                </option>
            @endforeach
        </select>
        <br/>
        <br/>
        <input type="submit" value="Зберегти">
    </form>

@endsection
```

resources/views/admin/group/list.blade.php

```
@extends('admin.layout')

@section('content')
    <h2>Список груп</h2>

    <table border="1" style="text-align: center;">
        <th>Шифр групи</th>
        <th>Курс</th>
        <th>Форма навчання</th>
        <th>Дія</th>
        @foreach ($groups as $group)
            <tr>
                <td>
                    <a href="/group/{{ $group->group_id }}">{{ $group->title }}</a>
                </td>
                <td>{{ $group->kurs }}</td>
                <td>{{ $group->state }}</td>

                <td>
                    <a href="/admin/groups/{{ $group->group_id }}/edit">edit</a>

                    <form style="float:right; padding: 0 15px;"
                        action="/admin/groups/{{ $group->group_id }}"method="POST">
                        {{ method_field('DELETE') }}
                        {{ csrf_field() }}
                        <button>Delete</button>
                    </form>
                </td>
            </tr>
        @endforeach
    </table>

@endsection
```

Контрольні запитання

1. Принцип роботи програм з MVC-архітектурою
2. Алгоритм роботи менеджера залежностей Composer
3. Структура директорій Laravel фреймворку
4. Маршрутизація web-сторінок в Laravel-проекті
5. Створення шаблонів і скриптів, шаблонізатор Blade
6. Отримання даних користувача в контролері
7. Передача даних з контролера в скрипт виду
8. Конструктор SQL-запитів та технологія ORM

Літературні джерела

1. Офіційна документація PHP – Режим доступу <http://php.net/manual/ru/>
2. Офіційна документація MySQL – Режим доступу <https://dev.mysql.com/doc>
3. Офіційна документація Laravel – Режим доступу <https://laravel.com>
4. PHP Tutorial – Режим доступу <https://www.w3schools.com/php/default.asp>
5. MySQL Tutorial – Режим доступу <https://www.w3schools.com/sql/default.asp>